

De lusten voor Elia en de gemeenten, de lasten voor de West-Vlamingen

Vrije Tribune - 24/12/2022 – Ignace Vandewalle

De vzw INVOLTE verenigt een veertigtal bedrijven die straks met de grootste waarschijnlijkheid onder de Ventilushoogspanningskabels moeten ondernemen, personeel tewerkstellen en in sommige gevallen leven.

Laat mij in het begin van dit stuk duidelijk zijn. Alle ondernemers van vzw INVOLTE willen in het belang van de economische ontwikkeling van hun regio en *in extenso* van Vlaanderen, zo snel mogelijk hernieuwbare energie aan land brengen. Ze zijn er wel van overtuigd dat de snelste, veiligste, gezondste en goedkoopste manier om dat te doen ondergronds en op gelijkstroom is.

Gezondheidsaspect

De vzw INVOLTE verwijst daarvoor in eerste instantie naar de Welzijnswet en de verantwoordelijkheden die ze oplegt. Deze stelt dat het tot de essentiële taak van de werkgever behoort om interne en externe risico's te evalueren, en zo zijn werknemers maximaal te beschermen. Maar kan dat wel als er tien kerncentrales aan elektriciteit boven de hoofden van de werknemers razen?

Vanaf de jaren '70 en '80 ontstaat er een discussie over gezondheidsrisico's van hoogspanningslijnen. De Amerikaanse epidemiologe Nancy Wertheimer toont in 1979 als eerste het verband aan tussen kinderleukemie en het wonen onder hoogspanningslijnen. Dat wordt later bevestigd in tientallen andere studies. Uit Zwitsers onderzoek van 2009 blijkt dat ouderen die binnen vijftig meter van een hoogspanningsleiding wonen, een verhoogd risico hebben om te overlijden aan Alzheimer of seniliteit. Het risico neemt toe naargelang men langer onder een hoogspanningsleiding heeft gewoond.

De meest recente studie uit Nederland (juni 2022) spreekt over aanwijzingen van oorzakelijk verband voor kinderen en volwassenen met Leukemie, ALS, Alzheimer en meerdere vormen van kanker. Eveneens belangrijk te vermelden is het feit dat nog geen enkele studie het risico op bovenvermelde ziekten tot dusver heeft kunnen uitsluiten.

Kwakkels en misleidingen

Volgens Elia zou een ondergronds traject 6,4 miljard euro kosten en een bovengronds 1,6 miljard euro. Dat het ondergronds brengen van Ventilus 4,8 miljard euro meer zou kosten is het resultaat van creatief rekenen van Elia – wat ze inmiddels toegaven – maar dat communiceren ze niet naar de media, die bijgevolg hetzelfde cijfer plompverloren herhaalt. Zelfs in de door hun zo geprezen *factchecks* wordt het niet gecheckt. Voor het ondergronds brengen op gelijkstroom van enkel en alleen het Ventilus-traject (83 kilometer) tussen Brugge en Izegem, spreken we maximaal over een meerkost van 1,5 tot 2 miljard euro.

Volgens de berekening van Elia zou het ondergronds brengen van de Ventilus-kabel jaarlijks en gedurende 35 jaar 20 euro extra kosten aan een modaal gezin, dat gemiddeld 3.500 kWh verbruikt.

Opnieuw creatief rekenen vanwege Elia. Als je de meerkost voor productie, financieringskosten en onderhoud van 4,8 miljard euro op 35 jaar laat betalen door de verbruikers, dan verreken je 137 miljoen euro per jaar aan hen. Transmissiekosten worden per verbruikt kWh aangerekend op onze factuur. Het totaal jaarlijks verbruik in België bedraagt 85 miljard kWh. Dus moet je jaarlijks 0,0016 euro aanrekenen per verbruikt kWh om de 137 miljoen euro te verrekenen. Voor een modaal gezin (drie tot vier personen) dat 3.500 kWh op jaarbasis verbruikt is dat bijgevolg $3.500 \times 0,0016$ euro = 5,64 euro. De meerkost is echter geen 4,8 miljard euro maar amper 1,5 miljard, dus we komen uit op 1,7 euro per jaar.

Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas

Je moet dan ook nog weten dat het de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG) is die conform de elektriciteitswet uit 1999 de tarieven bepaalt. De regels voor het bepalen van de tarieven zijn vastgelegd door het Koninklijk Besluit van 8 juni 2007. Deze houden ook rekening met de inkomsten en kosten van Elia gedurende de periode van tariefbepaling. Tijdens de procedure voor de bepaling van de tarieven voor de periode van 2020-2023 schreef de CREG in zijn beslissing: 'Deze grafiek illustreert duidelijk de tendens van Elia om in haar tariefvoorstellen de kosten te overschatten en de opbrengsten te onderschatten.'

Wij ervaren dergelijke misleidingen en overschattingen ook. Het illustreert alleen maar dat Elia niet vies is van een misleiding hier of daar, en dat ze zelfs niet terugschrikt om de CREG en de Vlaamse regering om de tuin te leiden. Het ondergronds traject van 83 kilometer zou acht jaar langer duren. Hoezo? Het ondergronds traject van vijfhonderd kilometer, dat Elia via haar dochterfirma 50Hertz trekt in Duitsland, had een vooropgestelde planning van vijf jaar. Mocht de door Elia berekende duur van Ventilus aangewend worden op die kabel, dan zou de duur ervan 48 jaar bedragen. Door de meervoudige misleidingen van Elia rijst de vraag of ze hier het algemeen rechtsbeginsel 'fraus omnia corrumpit' ('bedrog verbreekt alles'), vastgelegd in artikel 1.11 van het Burgerlijk Wetboek, niet overtreedt.

Is Ventilus nodig?

Een van de doelen van het versterken van het hoogspanningsnet in West-Vlaanderen is meer elektriciteit van windmolenparken aan land te brengen. De huidige, sinds 2017 versterkte, Stevin-kabel heeft een capaciteit van 6 gigawatt (GW). In een artikel van *De Tijd*, dat verscheen op 30 september 2022, wordt opnieuw gewag gemaakt van het feit dat Ventilus noodzakelijk is voor het aan land brengen van hernieuwbare energie. In het artikel is ook sprake van 2,2 GW capaciteit van de huidige windmolenzone op zee en een mogelijk 3,2 tot 3,5 GW van de Prinses Elisabeth-zone. Iets wat de Stevin-kabel perfect samen kan vervoeren. Want een 6 GW-kabel kan technisch én theoretisch tussen de 5,4 GW en 5,7 GW makkelijk aan. Men geeft echter aan dat men naar 8 GW capaciteit wil in 2040.

Ventilus is niet nodig om de door ons geproduceerde hernieuwbare energie aan land te brengen

Ook dat zou geen probleem zijn. Want capaciteit is echter nog steeds geen productie. De huidige actieve windmolenzone op zee bracht in 2021 6,77 miljard kilowattuur (kWh) elektriciteit aan land. Geëxtrapoleerd naar alle toekomstige zones en parken op zee is dat 24 miljard kWh. Een kabel met een capaciteit van 6 GW kan 52 miljard kWh aan elektriciteit aan. Ventilus is niet nodig om de door ons geproduceerde hernieuwbare energie aan land te brengen. Waarvoor dan wel? Voor de winsten van Elia.

De winsten van Elia

De reorganisatie van ons hoogspanningsnetwerk in België moet er komen omdat de Europese Green

Deal een breed Europees netwerk wil dat een oplossing moet bieden voor het probleem van de wisselvalligheid in levering van energie afkomstig van wind- en zonne-energie. België is binnen dit plan vooral een transitland, met Elia aan de kassa.

Zoals vermeld in 'Het equivalent van tien kerncentrales aan elektriciteitsproductie verspreidt straks magnetische straling boven West-Vlaanderen' komen er vijf onderzeese kabels die energie door West-Vlaanderen zullen stouwen. De eerste kabel, Nemo, een 50/50-joint venture tussen Elia en The National Grid, betaalde vorig jaar 119 miljoen euro aan dividenden uit. Dat is 59,5 miljoen euro extra inkomsten voor Elia. Dat staat dan nog los van de transmissietarieven die worden aangerekend om de elektriciteit via het hoogspanningsnet naar het Verenigd Koninkrijk te brengen. Alle vijf de kabels zouden vermoedelijk jaarlijks samen goed zijn voor 300 miljoen euro extra inkomsten. Ook hieruit kunnen we besluiten dat de opbrengsten van het hoogspanningsnet voldoende hoog zullen zijn zodat de CREG met de meeste waarschijnlijkheid geen eurocent extra transmissiekosten aan de gezinnen zal opleggen. Elia soigneert zijn aandeelhouders.

Dividend

Sinds 2009 stijgt het uitgekeerd dividend van Elia Transmission Group (beheerder Belgische hoogspanningsnet) van 1,27 euro per aandeel in 2005 tot 1,75 euro per aandeel 2022. Het dividend voor 2022 zou onder voorbehoud van goedkeuring door de algemene vergadering 120,3 miljoen euro bedragen. Elia betaalde de laatste tien jaar jaarlijks tussen de 100 en 120 miljoen euro aan zijn aandeelhouders, een totaal van ongeveer 1,1 miljard euro.

52,9 procent van de aandelen zijn in handen van de gemeenten (Publi-T, Publipart en Interfin). Op 2 september 2022 besliste de Vlaamse regering om te vragen aan de hoofd- en meerderheidsaandeelhouders van Elia (de burgemeesters) om een expert aan te stellen om te oordelen over het goedkoopste, maar ongezondste traject (bovengronds) of het duurdere en gezondere traject (ondergronds). De kans is klein dat de burgemeesters iemand zullen aanstellen die in hun dividendenvoet zal schieten.

De grootste privéaandeelhouder is Fernand Huts. De firma Elia Transmission Belgium is geen sukkelaar. Ze heeft een eigen vermogen van 2,2 miljard euro. De meerkost van een ondergrondse kabel zou in het ergste geval betekenen dat Fernand en de gemeenten het jaarlijks met 43 miljoen euro minder dividenden moeten stellen. Ik denk dat met een dividend van ongeveer 80 miljoen euro per jaar Fernand en de gemeenten dan nog steeds niet te klagen. Het zou Huts en de burgemeesters sieren om te kiezen voor veiligheid en gezondheid boven winsten van multinational Elia.